

Bølgja, steinen og rommet (1985) **Gunnar Torvund**

På en plen utenfor forskningsbiblioteket ved UiS står et skulpturverk av Gunnar Torvund (1948–2019). Verket, som bærer navnet *Bølgja, steinen og rommet*, er sammensatt av tre elementer og har en tankevekkende fremtoning som oppfordrer til opplevelse og fantasifull refleksjon. Bibliotekets store glassfasade danner et kontrastfylt bakteppe som gjør det mulig for studerende å la blikket vandre fra bøker og skjermer til skulpturgruppen utenfor. Jeg lurer på hvilke assosiasjoner verket vekker i dem, idet jeg nysgjerrig oppsøker det.

En stor stein står oppreist på plenen. Den er grov og naturlig i strukturen og noenlunde rund og flat. Bunnen av steinen ser ut til å være gravd ned i bakken og ellers blir den støttet opp av en jernstang. Stangen er i kraftig utførelse, men fremstår elegant i møtet med steinen. Den er stram og svart med rette linjer og kanter, bortsett fra en underside som på et par partier har fått diskrete små buer skåret inn i de ellers rette linjene.

Steinen er fra Klepp på Jæren – ikke langt fra Nærbø, der kunstneren selv vokste opp. Torvund forlot det flate åpne landskapet til fordel for en utdanning i København ved Det Kongelige Danske Kunstakademi. Etter et par år der dro han tilbake til hjemlandet og studerte ved Statens kunstakademi i Oslo, for deretter å bosette seg i Telemark. Han er kjent for sitt mangfoldige materialbruk og for å være blant generasjonen av nyskapende billedhuggerne som brøt med det rådende klassiske skulpturuttrykket. Verkene hans er ofte symbolrike, taktile og en anelse mystiske – akkurat som *Bølgja, steinen og rommet* viser seg å være.

Like ved steinen står to søyler. De har baser av grov betong og søylekropper i glattpusset granitt som skjærer i rosa. Skaftene buler svakt ut på midten og prydes av kapiteler på toppene. Likheten med gamle klassiske søyler stopper her, for kapitelenes er verken i pute-, pergamentrull- eller akantusbladlignende utførelse. Snarere har søylene kroner av bronsestøpte armer som strekker seg oppover. Armene, som teller ni stykker per krone, er avkuttet ved albuen og har hendene

rettet mot himmelen. Fingrene er ikke spredte, men samlede, og hendene berører hverandre så vidt slik at de danner en sluttet sirkel. Mellom de to søylene ligger steinheller nedfelt i bakken. Søylene danner dermed en slags portal man oppfordres til å gå gjennom. Jeg går likevel ved siden av i første omgang, da et annet element har fanget oppmerksomheten min. Rett ved de to søylene ligger et søyeskaft på bakken. Det er brutt på midten og har verken base eller kapitél; forankringspunkt eller krone. Det er en underlig scene og et mildt ubehag melder seg.

Jeg går videre til det som må være *bølgja*. En stor betongstøpt «kasse» er fylt med jord, vintertørre strå og annet tilfeldig voksende. Kassen er rektangulær med en markant bølgende øvre kant på begge langsider. På den ene kortsiden er kanten lavere enn på den andre. Kanskje er det en praktisk funksjon bak dette – å unngå at regnvann samler seg og gjør det umulig for vekster å gro. Jeg forestiller meg hvordan regnet treffer jorden og vekstene, sildrer nedover den ene kortsiden og videre ned på bakken.

Med ett legger jeg merke til hellen jeg står på. Hellen er ikke en ubehandlet steinhelle slik som de mellom søylene. Denne har et relieff med et bølgemotiv; to bølgende linjer, én med konturene risset inn og en med motivet litt senket ned i steinen. Hellen ved siden av har også et bølgemotiv som er en anelse annerledes i utførelsen. Motivets er delvis skjult under fastfrosset tørt løv. Bølgene fremstår som hemmelige tegn og symboler som forsøker å fortelle en historie. Kan hende under kraftig nedbør at vannet renner ned fra kassen, flyter over hellene og finner veien videre gjennom portalen – som en elv av livgivende vann.

Jeg går en runde rundt *bølgja* og returnerer til hellene. Deretter går jeg langs stien de trekker opp og gjennom portalen, som må være rommet. Det er noe høytidelig over det å gå gjennom en portal. Denne er ikke et unntak og oppleves som en overgang mellom to sider. Plassert mellom steinen og bølgen kan man gå frem og tilbake gjennom portalen av søyler som strekker armene oppover mot himmelen – mellom det flytende og temporære vannet som fordamper og absorberes av omgivelsene, til den evige og solide steinen som alltid har vært her. Som kretsløpet i

naturen, forholdet mellom de ulike elementene og materialene, legger Torvunds verk til rette for en undring over det forgjengelige og det bestandige, i tillegg til litt magi på plenen foran forskningsbiblioteket.

Tekst: Maiken Winum